

УДК. 378.1:37

ФОРМУВАННЯ КІНЕТИЧНОГО ТА ВЕРБАЛЬНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

© Стонога А. О.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Стонога Аліна Олександрівна: ORCID: 0000-0002-2353-3067; 100nogaalina@gmail.com; асистент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна

У статті розглядається проблема формування кінетичного та вербального іміджу майбутніх інженерів-педагогів. Доведено, що сформований позитивний імідж інженера-педагога та зміст його педагогічної діяльності – невід’ємна складова змісту його педагогічної діяльності. Вербальний імідж формується тільки через мову, усну або письмову. Кінетичний імідж – формується за допомогою кінетичної мови, яка проявляється в жестикуляції, позі, дистанції і міміці. Особистісні якості інженера-педагога впливають на результати його роботи, які змінюються в залежності від спеціальних і педагогічних здібностей інженера-педагога і творчого їх використання.

Розроблені вказівки для майбутнього інженера-педагога з формування позитивного вербального іміджу: як необхідно розмовляти, а не говорити; як слід використовувати техніку заочної форми діалогу, а також техніку активного використання слів; говоріть те, що хочуть почути; провокуйте посмішку; долайте соціальне табу; підкреслюйте найважливіші слова; міняйте тон. Також розроблені вказівки з формування кінетичного іміджу.

Ключові слова: кінетичний імідж, вербальний імідж, інженер-педагог.

Стонога А.А. «Формирование кинетической и вербальной имиджа будущих инженеров-педагогов»

В статье рассматривается проблема формирования кинетического и вербального имиджа будущих инженеров-педагогов. Доказано, что сформированный положительный имидж инженера - педагога и содержание его педагогической деятельности - неотъемлемая составляющая содержания его педагогической деятельности. Вербальный имидж формируется только через язык (устный или письменный). Кинетический имидж - формируется с помощью кинетической речи, которая проявляется в жестикуляции, позе, дистанции и мимике. Личностные качества инженера-педагога влияют на результаты его работы, которые меняются в зависимости от специальных и педагогических способностей инженера-педагога и творческого их использования.

Разработанные указания для будущего инженера - педагога по формированию позитивного вербального имиджа, такие как необходимо разговаривать, а не говорить, следует использовать технику заочной формы диалога, а также технику активного использования слов, говорите, что хотят услышать, провоцируйте улыбку, преодолевайте социальное табу, подчеркивайте важные слова, меняйте тон. Также разработаны указания по формированию кинетического имиджа.

Ключевые слова: кинетический имидж, вербальный имидж, инженер-педагог.

Stonoha A. “Creation of kinetic and verbal image of future engineers-teachers”

The article deals with the problem of the creation of the kinetic and verbal image of future engineers-pedagogues. It is proved that a wholesome cultivated image of an engineer-pedagogue is an integral part of the contents of his / her teaching activity. The verbal image is developed only through speech (oral or written). The kinetic image is created on the basis of body language that shows in gestures, postures, facial expressions, distance and mimics. Personal qualities of an

engineer-pedagogue affect the results of his / her work, which vary depending on special and teaching skills of an engineer-pedagogue and their creative use.

The author developed guidelines for a future engineer-pedagogue aimed at promoting his / her positive verbal image, for example, such suggestions as to converse and not just talk, to use the technique of the correspondence dialogue and the technique of the active use of words, to say what people expect to hear, to provoke a smile, to overcome social taboos, to emphasize key words, to change the tone. The paper also acquaints readers with guidelines for the development of the kinetic image.

Keywords: kinetic image, verbal image, engineer-pedagogue.

Актуальність проблеми. Інженер-педагог виступає джерелом інформації, прикладом для своїх учнів. Він за допомогою різноманітних засобів передає інформацію учнем, які сприймаючи інформацію, тією чи іншою мірою повертають її назад у вигляді певних знань.

Сформований позитивний імідж інженера - педагога та зміст його педагогічної діяльності - невід'ємна від змісту його педагогічної діяльності.

Особистісні якості інженера-педагога впливають на результати його роботи, які змінюються в залежності від спеціальних і педагогічних здібностей інженера-педагога і творчого їх використання.

Тому сформований майбутнім інженером-педагогом імідж є важливою складовою його майбутньої успішної професійної діяльності.

Досягнення високої педагогічної майстерності в діяльності інженера-педагога багато в чому залежить від широти і глибини його попередньої професійно-педагогічної підготовки.

Студент, який вибрав професію інженера-педагога, повинен виконувати такі функції:

- конструктиву (відбір навчально-виховної інформації, яка необхідна для розвитку пізнавальної діяльності учнів, а також відбір форм і методів її передачі);

- організаційну (реалізація відібраної інформації за допомогою різних педагогічних засобів);

- комунікативну функцію – яка забезпечує організацію взаємовідносин між інженером-педагогом і учнями, тобто встановлення контакту, який виражається у взаєморозумінні взаємоповазі, довірі один до одного.

В ефективному виконанні даної функції важливу роль відіграє саме формування іміджу.

Імідж (англ. image, від лат. imago, imitari — «імітувати») — штучне імітування, подання зовнішньої форми будь-якого об'єкта, особливо людини [1].

Постановка проблеми. На жаль, сьогодні проблема формування професійного іміджу - явище недостатньо досліджене українськими науковцями.

Перші вітчизняні роботи з імідування з'явилися лише на початку 90-х років. Роботи присвячені різним аспектам формування іміджу були розроблені Е. В. Гришуніною, П. С. Гуревичем, Ф. А. Кузіним, Є. І. Манякіною, Р. Ф. Ромашкіною, В. Д. Поповим, Б. Г. Ушіковим, В. М. Шепелем, І. А. Федоровим та ін.

Для майбутнього інженера-педагога для ефективної взаємодії з учнями є правильне використання вербальних засобів спілкування, а саме вірно сформований вербальний імідж.

Виклад основного матеріалу. Імідж – це основний фактор комунікації. Імідж є посередником у взаємодії між інженером-педагогом і учнем.

Імідж - результат складної боротьби визначень і оцінок, що виробляються одержувачем інформації. Він передбачає комплекс розумових інтерпретацій, власних і одержуваних із зовнішніх джерел. Процес формування іміджу - це складна комбінація сприйняття, уявлення, мислення.

Імідж – це прямий результат типізації. Типізація - невід'ємна частина повсякденної практики спілкування, в якій складні і багатопланові явища постійно зводяться до спрощених.

Імідж являє собою стереотип, згорнуту характеристику кого-небудь або чого-небудь незалежно від того, формується вона стихійно або є результатом цілеспрямованого створення іміджу.

Вербальний імідж - це думка про людину, яка формується на основі його вербальної продукції. Вербальний імідж формується під впливом двох груп факторів.

До першої групи входять паравербальні або паралінгвістичні характеристики такі як, стиль і темп мови, гучність, висота і тембр голосу, інтонації, виразність і виразність мови, паузи, смислові наголоси, вміння слухати[2].

Друга група чинників власне словесного характеру - активний словниковий запас.

Вербальний імідж формується через мову (усну або письмову).

Мова створює досить достовірний образ[2].

Вимоги, яким повинна відповідати мова інженера-педагога:

- правильність;
- точність;
- ясність;
- логічність;
- простота;
- стислість;
- чистота;
- жвавість;
- милозвучність.

Необхідно пам'ятати, що імідж - це одна з форм нашого самовираження, в якій величезна роль належить мові людини. Виробити правильну мову не легше, ніж правильну поставу, ходу, рух. Вона вимагає постійної уваги, і, звичайно, інтелекту.

Майбутньому інженеру-педагогу в цьому допоможуть правила мови:

1. Знайте предмет розмови. Чим краще орієнтуватися в темі розмови, тим цікавішим вона вийде.

2. Володійте майстерністю логічних наголосів, пауз і мовою жестів.

3. Ставтеся до співрозмовника з повагою. Повага відображається в багатьох речах. У підвищеній увазі до співрозмовника, а також вашому зовнішньому вигляді, зачісці, настрої.

4. Користуйтеся живою мовою: порівняннями, метафорами, образами. Вони урізноманітнюють вашу мову, додають необхідний відтінок головним словам.

5. Уникайте мовних шаблонів, а також слів-паразитів.

6. Використовуйте особисту чарівність.

7. Уникайте акценту і змішання мов.

8. Не обманюйте співрозмовника, не спотворюйте істину.

9. Використовуйте техніку драматизації мови: прискорення і уповільнення її темпу, підвищення голосу, зміна його тембру.

10. Пам'ятайте, що ваша цілісність, розум і людяність володіють великою силою впливу.

Саме за стилем, лексикою, граматичною структурою ідентифікується особистість. На враження, яке складається про інженера-педагога, особливо впливають манера говорити, голос. Вони можуть створити привабливий образ або зруйнувати його, можуть викликати довіру, зачарувати, переконати учнів у чомусь або, навпаки, відштовхнути.

До комунікативних якостей мови прийнято відносити правильність мови, відсутність у мові слів-паразитів, чужорідної літературної мови, дотримання норм літературної мови, її чистоти, точності, доречності мовлення, змістовності мови.

Різні оцінки, стереотипи впливають на створення іміджу інженера-педагога, також впливають на сприйняття манери розмови, голосу. Майбутньому інженеру-педагогу необхідно звернути увагу на свій голос, пам'ятати що хриплий, низький голос є ознакою мужності, впевненості в собі, фізичної сили, напружений голос викликає образ впертої, сварливої людини, гучна виразна мова асоціюється з енергійністю, а тиха невиразна мова асоціюється зі страхом перед аудиторією, м'яка і чітка мова є ознакою розсудливості і

відгородженості від інших. Потрібно пам'ятати, що найбільш привабливий образ створюється мовою, яка відрізняється дружньо-діловим тоном, бо саме він викликає атмосферу взаємної довіри. Різкий, пронизливий тон асоціюється з низьким культурним рівнем людини, з негативними емоціями. Нейтральність тону створює враження байдужості мови, стриманості людини, де головний акцент робиться на оперування логікою.

У створенні образу має значення забарвлення голосу - тембр, який може сприйматися як тьмянний, світлий, холодний, срібний, оксамитовий, розкотистий. Слід звернути увагу й на силу, інтенсивність звучання голосу. Гучне проголошення має кілька причин. Якщо викладач впевнений у собі, то голос матиме виразний тон, адекватну гучність, цьому допоможе правильна постава, дихання, які є фізичною основою звучності голосу.

Використовуючи вимоги, які виділив Панасюк А. Ю., можна розробити вказівки для майбутнього інженера-педагога з формування позитивного вербального іміджу:

1. Необхідно розмовляти, а не говорити (для досягнення даного ефекту в аудиторіях, що перевищують 40 осіб, слід використовувати техніку заочної форми діалогу, а також техніку активного використання слів);
2. Говоріть те, що хочуть почути;
3. Провокуйте посмішку;
4. Долайте соціальне табу;
5. Підкреслюйте найважливіші слова;
6. Змінійте тон.

Також важливим для майбутнього інженера-педагога є комплексне формування вербального та кінетичного іміджу [3].

Кінетичний імідж - це думка про людину, яка створюється на основі сприйняття і оцінки його кінетики. Під кінетикою мають на увазі особливий вид мови людини - кінетичну мову, яка проявляється в жестикуляції, позі, дистанції і міміці.

Правила формування кінетичного іміджу:

- критично аналізувати себе і вдосконалювати;
- необхідно блокувати негатив.

Особливу увагу при формуванні кінетичного іміджу слід приділити поставі, а саме позі. У положенні стоячи можливе інтерпретування таких поз:

- «зарозумілої» пози, коли людина поглядає на аудиторію або співрозмовника «зверху вниз», при цьому підборіддя підняте догори, фактично не встановлюється контакт очей, руки, як правило, знаходяться за спиною в замку. Безумовно, така поза не може бути інтерпретована як однозначно негативна, але й як позитивна в плані спілкування теж не може;

- пози «покірності», що супроводжується поглядом знизу вгору або тим, що людина «ховає очі». Підборіддя опущене вниз, руки не розмикаються.

Обидві розглянуті пози є «закритими» на спілкування, не дозволяють створити сприятливий психологічний клімат і не сприяють прояву особистісних якостей співрозмовників.

У положенні сидячи можливі такі поширені пози:

- «пози втечі»: вага тіла зрушає вперед, що дозволяє дуже швидко встати і піти, особливо коли одна нога трохи зрушена вперед щодо іншої;

- «зарозумілої», при якій вага тіла зміщена назад, руки, як правило, замкнуті.

- гнучкої, відкритої (ноги і руки не перехрещені, вага тіла розподілена рівномірно). Людина, яка так сидить, налаштована слухати та прийняти точку зору співрозмовника. Можна констатувати, що найбільш прийнятною є остання поза, так само, як і в положенні стоячи, сприятливо діє на спілкування.

Особливу увагу слід приділити також положенню голови в просторі. При аналізі положення голови враховують два параметри: нахил голови (вперед-назад або убік), і повороти голови (до співрозмовника або від співрозмовника).

У іміджології розрізняють два типи положень голови: ситуативне і стаціонарне. Ситуативне положення голови обумовлено конкретною ситуацією. Такий тип положення голови, продиктований ситуацією, вказує на тимчасовість того чи іншого психічного стану людини на відміну від стаціонарного положення голови, яке характерне для певної людини і буває у неї найчастіше незалежно від ситуації.

Виділяють такі положення голови в просторі:

- «голова агресора»: підборіддя наближене до грудей, погляд з-під брів. Це біологічно обумовлений прояв агресивних (оборонно-агресивних) почуттів. Вона може відобразити ситуативне стан - негативну ситуативну реакцію на оточення;

- «голова господаря»: голова відкинута назад, підборіддя підняте догори. Людина занадто впевнена в собі, що виражає зневагу до інших, відчуває себе господарем становища, володарем;

- «голова сприймаючого»: голова злегка схилена набік, при цьому трохи висунута вперед і трохи нахилена вниз. Асоціюється з уважним ставленням до людей, шанобливим ставленням до них;

- «голова президента»: голова трохи схилена набік, при цьому трохи відкинута назад.

Повороти голови в просторі. По-перше, потрібно повертати голову туди, куди дивимося; по-друге, ми дивимося туди, звідки бажаємо отримати зорову інформацію; по-третє, ми хочемо отримати інформацію тоді, коли об'єкт являє для нас інтерес. Виділяють положення голови від співрозмовника і до співрозмовника. При цьому людина може повернути голову в бік співрозмовника, а корпус буде розвернуто від співрозмовника, що буде свідчити про підсвідому демонстрацію небажання спілкуватися.

Таким чином, поза, як елемент кінетики, несе в собі дуже важливу інформацію про педагога і дозволяє коригувати свою поведінку у відповідності до отриманої інформації.

Кінетичний імідж формується також під впливом рухів рук. Найбільш універсальним і промовистим є рукостискання.

Розрізняють жести-символи, жести-індикатори емоцій.

Нижче дається кілька прикладів найбільш широко поширених жестів-символів.

Міміка є найважливішою характеристикою фізичного вигляду у спеціаліста.

Погляд, зоровий контакт в процесі комунікації є найважливішим фактором персонального кінетичного іміджу.

Іміджування стає більш продуктивним, якщо характер зорового контакту відповідає потребам як індуктора, так і реципієнта.

Погляд може бути довгим або короткостроковим, пильним або поверхневим, періодичним або невідривним.

Недостатній зоровий контакт розцінюється як свідчення не уваги, нещирості, небажання проявляти повагу, наявність нечистих помислів або прояв сором'язливості.

Цілями встановлення зорового контакту можуть бути:

- отримання інформацію про співрозмовника;
- показати свою увагу й інтерес;
- демонстрація своєї переваги;
- спонукання до взаємодії;
- визначення стану і установок співрозмовника.

Незалежно від мети, в процесі розмови з партнером намагайтеся виконувати прості правила зорового контакту.

Намагайтеся дивитися в обличчя співрозмовнику, коли

- звертаєтеся до нього;
- ваш партнер звертається до Вас.

Ви можете не дивитися на нього, коли:

- ви висловлюєте проблему, підшукуючи чітке формулювання;
- вам поставили важке запитання, а ви шукаєте на нього відповідь.

Ваш погляд повинен зустрічатися з очима партнера близько 60-70% від усього часу спілкування[1].

Встановити зоровий контакт не так просто, проте це вкрай необхідно, якщо ви хочете бути хорошим співрозмовником. Хоча цей процес так само природний, як дихання для багатьох людей, встановлення зорового контакту може виявитися складним завданням для деяких.

Кінетика тіла включає різноманітні рухи плечима, корпусом, животом, стегнами, ногами: потиск плечима, випинання грудей, постукування ступнями ніг по підлозі. Дослідження мови рухів тіла отримало назву кинесики.

Існує ряд універсальних рекомендацій з формування кінетичного іміджу:

- використовуючи жести, потрібно аналізувати ситуацію і бути впевненим, що вони відповідають ситуації;

- уникати жестів, які можуть бути невірно розцінені;

- відкриті і впевнені рухи зчитуються як свідчення активності, позитивного настрою і внутрішньої сили людини.

Існують спеціальні вправи, що тренують кінетику тіла.

Ось деякі з них.

1. Походіть як керівник, балерина, поліцейський, спортсмен.

2. Виконайте рольову гімнастику. Сядьте на стілець, покажіть позу енергійної та наполегливої людини, хворої та старої людини, кінозірки на світському прийомі, злочинця на лаві підсудних, секретарки [2].

Формуючи кінетичний імідж, необхідно блокувати негатив і посилати позитивний кінетичний сигнал про себе.

Для блокування кінетичних сигналів, які несуть негативну інформацію про Вас, користуйтеся прийомом самопокарання. Коли негативний рух автоматично проскакує, заподієте собі психічну чи фізичну біль: скажіть собі неприємне слово, ущипніть себе. Для використання позитивних кінетичних сигналів, потрібно тренувати себе до тієї стадії, коли рухи і жести стануть автоматичними.

Висновок. Таким чином, можна зробити висновок, що сформований позитивний імідж інженера-педагога та зміст його педагогічної діяльності – невід’ємна складова його педагогічної діяльності. Вербальний імідж формується тільки через мову (усну або письмову), кінетичний імідж – формується за допомогою кінетичної мови, яка проявляється в жестикуляції, позі, дистанції і міміці.

Список використаних джерел:

1. Шепель В. М. Имиджелогия. Как понравиться людям / В. М. Шепель. – М. : Народное образование, 2002. – 576 с.

2. Наумова С. А. Имиджелогия : учеб. пособие / С. А. Наумова. – Томск : Томский политехн. ун-т, 2004. – 116 с.

3. Кінетичний імідж [Електронний ресурс] : матеріали сайту. – Режим доступу: <http://subject.com.ua/psychology/ethics/53.html> за цією адресою : Етика ділового спілкування. Лекція 9 невербальні засоби спілкування та культура поведінки. Контакт очей

References:

1. Shepel, VM 2002, *Imidzhelogija. Kak ponravitsja ljudjam* [Imageology. How to like people], Narodnoe obrazovanie, Moskva.

2. Naumova, SA 2004, *Imidzhelogija* [Imageology], Tomskij politehnikeskij universitet, Tomsk.

3. Kinetychnyj imidzh, [Kinetic image] < <http://subject.com.ua/psychology/ethics/53.html> >.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2017р.

